

#HandsOffNature – El a kezekkel a természettől! *hátteranyag*

A Magyar Természetvédők Szövetsége is csatlakozott a természet- és környezetvédelmi szervezetek európai kampányához, a Hands Off Nature! (El a kezekkel a természettől!) kampányhoz.

Mi az EU környezetvédelmi deregulációs folyamata – és miért fontos ez mindannyiunknak?

Az Európai Unióban az elmúlt évtizedekben olyan környezetvédelmi szabályok születtek, amelyek garantálták a tiszta ivóvizet és levegőt, a természetes élőhelyek védelmét ezáltal az emberek egészségét. Ezek a szabályok nem „bürokratikus akadályok”, hanem biztonsági korlátok: azért vannak, hogy ne szennyezzenek, ne pusztítsanak és ne veszélyeztessenek minket.

Most azonban ezek a szabályok **soha nem látott nyomás alá kerültek**. Az Európai Bizottság és egyes tagállamok „egyszerűsítés”, „versenyképesség” és „gyorsítás” jelszavával olyan jogszabálysomagokat terjesztenek elő, amelyek **gyengítik a környezet védelmét**. Ezt hívjuk **környezetvédelmi deregulációnak**.

Mit jelent a dereguláció a gyakorlatban?

A dereguláció nem azt jelenti, hogy egyik napról a másikra eltörlik a környezetvédelmi törvényeket. Sokkal inkább azt, hogy:

- kivételeket vezetnek be,
- lerövidítik vagy összevonják a környezeti hatásvizsgálatokat,
- csökkentik az ellenőrzések mélységét,
- megnehezítik az emberek és civil szervezetek jogorvoslathoz való hozzáférését,
- „automatikus engedélyezést” tesznek lehetővé, ha a hatóság nem reagál időben.

Mindez együtt oda vezet, hogy **gyengébb minőségű döntések születnek**, nagyobb környezeti kockázattal.

Mi a környezetvédelmi salátatörvény (environment omnibus)?

2025 decemberében az Európai Bizottság több nagy jogszabálysomagot mutatott be. Ezek közül a legfontosabb az úgynevezett **környezetvédelmi salátatörvény**.

A Bizottság szerint ez:

„célzott és sürgős válasz a klímaválságra, a versenyképességi és geopolitikai kihívásokra, anélkül, hogy csökkenne a környezetvédelem szintje”.

A valóságban azonban a salátatörvény:

- **általánossá teszi a kivételeket** a környezetvédelmi szabályok alól,
- **meggyengíti az EU környezetvédelmi joganyagát,**
- **növeli a rossz minőségű, elszett hatásvizsgálatok esélyét,**
- és több jogvitához, perhez vezethet.

Gyorsított környezeti hatásvizsgálatok – gyorsabb, de rosszabb?

Az egyik kulcselem a **környezeti hatásvizsgálatok felgyorsítása**. Ez több fontos uniós törvényt érint, például:

- a Madár- és Élőhelyvédelmi irányelveket,
- a Víz Keretirányelvet,
- a környezeti hatásvizsgálati szabályokat.

Mi a gond ezzel?

- Több vizsgálatot „összevonnának”, ami csökkenti az alapos elemzés esélyét.
- Egyes projektek könnyebben **kikerülhetik a teljes vizsgálatot**.
- Az emberek és civil szervezetek **később nem hivatkozhatnak új érvekre a bíróságon**, ha azokat korábban nem tették meg.
- Nagyon szoros határidőket írnak elő, akár még rövidebbeket is, mint nemzeti szinten – ez **kapkodáshoz és felszínes döntésekhez vezet**.

„Stratégiai projektek” – szabad út a kivételeknek?

A salátatörvény bevezet egy új fogalmat: „**stratégiai ágazatok**” és „**stratégiai projektek**”.

Ez nagyon tágan értelmezhető, és olyan beruházásokra is kiterjedhet, mint:

- repülőterek,
- bányák,
- gigagyárak,
- adatközpontok.

Ezek a projektek:

- automatikusan „kiemelten közérdekűvé” válhatnak,
- könnyebben kapnak kivételeket,
- egyes esetekben **hallgatólagos jóváhagyást** élveznek, ha a hatóság nem reagál időben,
- jogvita esetén gyorsított eljárásokban tárgyalják őket.

Ez jelentősen **gyengíti a természetvédelmi biztosítékokat**.

Mi történik a vízzel, az erdőkkel, az élővilággal?

A dereguláció **nem áll meg egyetlen területen.**

Víz

- A Víz Keretirányelvet már „egyszerűsítették”, új ipari kivételekkel.
- 2026-ban újabb „stresszteszt” és akár **átírás** is jöhet, ipari érdekek mentén.

Erdők és élővilág

- A Madár- és Élőhelyvédelmi irányelveket 2026-ban újraértékelik.
- Megjelenik a „ragadozó fajok” kezelése, ami kulcsfontosságú fajokat veszélyeztet.
- Fennáll a veszélye, hogy **ikonikus fajok és tájak védelme gyengül.**

Vegyszerek és mezőgazdaság

- Bár a legdurvább növényvédőszer-javaslatokat visszavonták, továbbra is:
 - határozatlan idejű engedélyek jelenhetnek meg,
 - betiltott szerek évekkel tovább használhatók,
 - a legfrissebb tudományos bizonyítékokat nem mindig lehet figyelembe venni.

Miért fontos tiltakozni?

Ez nem elvont brüsszeli vita. A dereguláció hatása:

- szennyezettebb ivóvíz,
- több egészségkárosító anyag a környezetben,
- gyengébb természetvédelem,
- kevesebb beleszólás az emberek részéről.

Vagyis **az egészségünkről, a gyerekeink jövőjéről és az élhető környezetről van szó.**

Van még mozgástér?

Igen. 2025 őszén közel **200 000 ember** szólalt meg közösen, és ez már most is lassított több deregulációs lépést. Ez megmutatta, hogy **a társadalmi nyomás számít.**

Az uniós intézmények elvileg minket képviselnek. De ehhez **hallatnunk kell a hangunkat** – nemcsak Brüsszelben, hanem nemzeti szinten is.